

Cintula, Igor

O funkcii literatúry ako existenciálnej komunikácie

Opera Slavica. 2021, vol. 31, iss. 3, pp. 72-74

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2021-3-10>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/144534>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

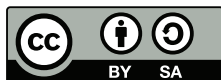
Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Literatura:

BUCKOVÁ, M. a kol. (ed.): *Reflexia mytologických motívov v duchovnej a materiálnej kultúre národov Ázie, Afriky a Oceánie*. Bratislava: Ústav orientalistiky SAV 2019, 243 str. ISBN 978-80-89867-04-2.

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode/>>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

<https://doi.org/10.5817/OS2021-3-10>

O funkcii literatúry ako existenciálnej komunikácie

HAJKO, D.: *Literatúra ako existenciálna komunikácia*. Bratislava: VSSS, 2019, 167 s. ISBN 978-80-8202-103-8.

V poslednom období sa začala objavovať rada nových komunikačných prostriedkov, čím vzrástol záujem o nové možné spôsoby komunikácie, na ktorú sa postupne začalo pozeráť ako na samostatný predmet vedeckého výskumu. Jej klasické formy (pisomná, verbálna, vizuálna, neverbálna, ...) sú dnes už pomerne detailne spracované a do pozornosti sa postupne dostávajú úzko špecializované typy komunikácie, akou je napríklad existenciálna.

V súčasnej slovenskej literárnej vede sa práve tomuto typu komunikácie venuje Dalimír Hajko, ktorý pracuje na Filozofickej fakulte Žilinskej univerzity. Jeho monografická publikácia *Literatúra ako existenciálna komunikácia*, vydaná na konci roku 2019, je venovaná skúmaniu vzájomných súvislostí medzi tvorbou umeleckej literatúry (poézie a prózy), literatúry faktu a filozofickými úvahami.

Prvá časť monografie sa zaoberá všeobecnými teoretickými a metodologickými východiskami. Pojem *existenciálna komunikácia* je interpretovaný ako typ komunikácie, na základe ktorej dokáže človek vysvetliť opodstatnenosť svojej existencie – nemá teda iba akési formálne príznaky, ale skrýva hlbší odkaz. Autor pridáva vlastné komentáre k danej téme a neskôr prechádza do oblasti literatúry, ktorú využíva ako príklad na vysvetlenie prenosu nielen informácií, ale aj etických hodnôt na čitateľa.

Zaujímavým prvkom monografie je porovnávanie vedeckej a umeleckej literatúry, v ktorom autor vychádza z tézy o ich podobnostiach a vzájomnej prepojenosti,

dokonca upozorňuje na fakt, že „... nedávne teoretické pokusy formulovať definíciu básnického jazyka, ktorá by ho odlišila od jazyka vedeckého, viedli do slepej uličky“.¹ Hajko deklaruje, že jazyky vedy a literatúry sú si blízke a ich prieniky demonštruje prostredníctvom metafory. Hoci má metafora v literatúre a vo vede odlišnú funkciu, práve vysvetlenie poetického obrazu, ktorým metafora v tradičnom chápaní je, pomáha podľa autorovho názoru identifikovať podstatu zložitých a málo transparentných vzťahov medzi odlišnými vnímaniami sveta.

V druhej časti monografie, ktorá je obsahovo najbohatšia, autor analyzuje umeleckú tvorbu predovšetkým tých spisovateľov, ktorých považuje v rámci slovenskej literatúry za predstaviteľov existenciálnej komunikácie. Napríklad, u Jána Zambora vymedzuje Hajko tie miesta v jeho tvorbe, v ktorých vidí onú existenciálne-komunikačnú bázu a hoci podľa neho Zambor neponúka definitívne teoretické závery o existenciálnej komunikácii či jej definícii, jeho dielo považuje za dostatočne inšpirujúce k ďalšiemu premýšľaniu. Syntézu vedeckého, filozofického a literárneho videnia sveta Hajko nachádza u Etely Farkašovej, ktorá sa vo svojej eseistickej tvorbe dotýka problematiky vedy, filozofie a literatúry. Jej existencialisticky ladené závery môžu podľa autora monografie poslúžiť k „... rozšíreniu horizontu nášho vnímania problémov, ktoré autorka naznačuje a rieši invenčným a nesporne pôsobivým spôsobom“.² V tvorbe Jána Švantnera autor nachádza a analyzuje prvky, ktorými možno opodstatniť vlastnú existenciu i pochopiť seba samého. Dilemy života a umenia sú v monografii analyzované taktiež na príklade tvorby Laca Novomeského. Komentovanou formou je predstavené i dielo slovinského spisovateľa Primoža Repar, ktorý z pohľadu Hajka predstavuje syntézu filozofa a básnika. Čitateľ sa tak v rámci monografie oboznámi i s filozofickou úvahou o chápaní existenciálnej komunikácie u zahraničného spisovateľa, vďaka čomu môže nahliadnuť do problematiky aj v rámci inej ako slovenskej literárnej vedy.

Záverčná časť monografie je zameraná na kritické analýzy básnickej tvorby, a to opäť na príklade najmä súčasného slovenského literárneho prostredia. Hajko venuje pozornosť holistickej stránke básnickej tvorby vybraných autorov (Švantner, Novomeský, Zambor, ...), analýze myšlienok o živote, smrti a umení, či skrytým významom poézie v umeleckom texte.

Monografia Dalimíra Hajka je dôkazom, že v slovenskom kultúrnom prostredí vznikajú publikácie prinášajúce nóvum vo vzťahu filozofickej a umeleckej roviny zovšeobecnenia reflexie skutočnosti. Autor je vyzretý literárny vedec, ktorý sa v danej problematike dokonale orientuje. Precízne vystavaný obsah vhodne prepája prvotný teoretický úvod s relevantnými ukážkami chápania existenciálnej komunikácie v tvorbe a filozofii vybraných autorov. Osobitne oceňujeme snahu Hajka predstaviť

1 HAJKO, D.: *Literatúra ako existenciálna komunikácia*. Bratislava: VSSS, 2019, s. 18.

2 *Ibidem*, s. 101.

čitateľovi existenciálnu komunikáciu ako neodmysliteľnú zložku vzájomných vzťahov medzi ľuďmi, v ktorej „... by sme mali hľadať zmysel dejín, nie vo vojnových konfliktoch, bratovražedných bojoch, krvavých udalostiach, ktoré síce aktívne vstupujú do ľudskej každodennosti, nedávajú však konečný zmysel ľudským projektom“.³ Monografia v mnohých ohľadoch inšpiruje a dodáva impulz pre ďalšie bádanie v oblasti prienikov umeleckej literatúry a vedy, čím vo výsledku prispieva k rozširovaniu povedomia o kultúrno-civilizačných súvislostiach.

Igor Cintula

Literatúra:

HAJKO, D.: *Literatúra ako existenciálna komunikácia*. Bratislava: VSSS, 2019, 167 s. ISBN 978-80-8202-103-8.

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2021-3-11>

Осмысление категории времени в книге «Czas w kulturze rosyjskiej. Время в русской культуре»

DUDEK, A. (red.): *Czas w kulturze rosyjskiej. Время в русской культуре*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 2019. Seria Antropologia Kultury Rosyjskiej. ISBN 978-83-8138-138-3.

Книга «Время в русской культуре» (польск. «Czas w kulturze rosyjskiej») (2019) под редакцией Andreja Dudka является сборником статей исследователей, представляющих университеты и исследовательские центры семи стран (Польши, России, Чехии, Литвы, Франции, Казахстана, Украины), и посвящена вопросу представления о сущности времени, сохранившегося в сознании русских людей и отраженного в русской литературе, языке, изобразительном искусстве, кино, политике, истории, философии и культуре.

3 Ibidem, s. 89.